

Atık Yönetimi Prosedürü

AMAÇ:

MADDE 1: İTÜ Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi Atık Yönetimi Prosedürü, İTÜ Necmettin Erbakan Yerleşkesi Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi'ne ait alanlarda oluşan atıkların Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliği ve diğer ilgili yönetmeliklere uygun olarak değerlendirilmesi, atıkların üretildikleri yerlerde geri dönüşüm ve bertaraf türlerine göre ayrı ayrı toplanması, taşınması, geçici atık sahalarına alınması, bertarafı ile tehlikeli atıkların kontrolü için uygulanacak yöntem ve sorumlulukların belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

KAPSAM:

MADDE 2: Bu prosedür İTÜ Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi bünyesinde bulunan tüm birimlerde oluşan tehlikesiz, tehlikeli, tıbbi ve radyoaktif atıklar da dahil olmak üzere oluşması muhtemel bütün atıkları kapsamaktadır.

SORUMLULAR:

MADDE 3: Bu prosedürün uygulanmasından İTÜ Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi Yönetimi, tüm birimlerin atık sorumluları ve tüm çalışanlar sorumludur.

UYGULAMA:

MADDE 4: Uygulamada "İTÜ Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi Atık Yönetimi Yönergesi" ve "İTÜ Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi Atık Yönetimi Yönergesi Uygulama Esasları" geçerlidir.

TANIMLAR:

MADDE 5-

Üniversite: İstanbul Teknik Üniversitesi'ni;

Fakülte: Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi'ni;

Dekanlık: Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi Dekanlığı'nı;

Fakülte Atık Yönetim Komisyonu: Dekanlık tarafından görevlendirilen akademik ve idari personeli,

Birim Atık Sorumluları: Fakültede bulunan öğrenci laboratuvarları, araştırma laboratuvarları, diğer laboratuvarlar ve işletmelerin atık sorumlusu olarak atanan kişileri;

Atık: Üreticisi veya fiilen elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişi tarafından çevreye atılan veya bırakılan ya da atılması zorunlu olan herhangi bir madde veya materyali,

Sıfır Atık: Üretim, tüketim ve hizmet süreçlerinde atık oluşumunun önlenmesi/azaltılması, yeniden kullanıma öncelik verilmesi, oluşan atıkların ise kaynağında ayrı biriktirilerek toplanması ve geri dönüşüm ve/veya geri kazanımının sağlanarak bertarafa gönderilecek atık miktarının azaltılması suretiyle çevre ve insan sağlığının ve tüm kaynakların korunmasını hedefleyen yaklaşımı,

Atık Azaltımı: Üretim, tüketim ve hizmet süreçlerinde planlanan önleme faaliyetleri doğrultusunda çevresel açıdan belirli ölçütlere, temel şart ve özelliklere göre alınacak tedbirler ile atık miktarının düşürülmesini,

İTÜ Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi Atık Yönetimi Prosedürü

Atık Üreticisi: Faaliyetleri sonucu atık oluşumuna neden olan kişi, kurum, kuruluş ve işletme ve/veya atığın bileşiminde veya yapısında bir değişikliğe neden olacak ön işlem, karıştırma veya diğer işlemleri yapan herhangi bir gerçek ve/veya tüzel kişiyi,

Biriktirme Ekipmanı: Atıkların türlerine göre biriktirildiği kumbara, konteyner ve benzeri ekipmanları,

Geri Dönüşüm: Enerji geri kazanımı ve yakıt olarak kullanımı ya da dolgu yapmak üzere atıkların tekrar işlenmesi hariç olmak üzere, organik maddelerin tekrar işlenmesi dahil atıkların işlenerek asıl kullanım amacı ya da diğer amaçlar doğrultusunda ürünlere, malzemelere ya da maddelere dönüştürüldüğü herhangi bir geri kazanım işlemini,

Geri Kazanım: Piyasada ya da bir tesiste kullanılan maddelerin yerine ikame edilmek üzere atıkların faydalı bir amaç için kullanıma hazır hale getirilmesinde yer alan ve Atık Yönetimi Yönetmeliğinin EK-2/B’inde listelenen işlemleri,

Birim Sorumluları: Birimlerin yöneticilerini,

Birim Alt Sorumluları: Yöneticiler tarafından ilgili alt birimin (idari birimler, laboratuvarlar vb.) atık sorumlusu olarak atanan kişileri,

Kaynakta Ayrı Biriktirme: Atıkların oluştuğu noktada ayrı olarak biriktirilmesini,

Geçici Depolama: Atıkların, atık üreticisi tarafından işleme tesislerine ulaştırılmadan önce üretildikleri yerde güvenli bir şekilde bekletilmesini,

Evsel nitelikli atık: Büro atıkları, mutfak atıkları, bahçe atıklarını, ifade eder.

Kağıt ve Ambalaj atıkları: Geri kazanılabilen malzeme ambalajlanmasında kullanılabilen kağıtlar, karton kutular da dahil tüm kağıt ürünlerini,

Pil: Hücrelerde kimyasal reaksiyon sonucu oluşan kimyasal enerjinin doğrudan dönüşümü ile üretilen elektrik enerjisi kaynağını,

Radyoaktif atık: Serbestleştirme sınırlarının üzerinde aktivite konsantrasyonu içeren ve bir daha kullanılması düşünülmeyen nükleer ve radyoaktif maddeler ile radyoaktif madde bulaşmış ya da radyoaktif olmuş yapı, sistem, bileşen ve malzemeleri,

Tehlikeli atık: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliği Ek-3/A’da yer alan tehlikeli özelliklerden birini ya da birden fazlasını taşıyan, ek-4’te altı haneli atık kodunun yanında yıldız (*) işareti bulunan atıkları,

Tehlikesiz atık: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliği Ek-4 atık listesinde yıldız (*) işareti bulunmayan atıkları,

Tıbbi atık: Hastalık etkeniyle bulaşmış ve bulaşması muhtemel her türlü atık tıbbi atık grubuna girer. Bunlar; İnsan doku ve organları, idrar ve dışkı kapları, kan veya plesanta bulaşmış atıklar, laboratuvar atıkları, kontamine tüm kesiciler, enjektör, ampuller vb, sondalar, sargılar, bandajlar, enfeksiyon hastalıkları ve acil servis atıkları, bakteri ve virüs içeren hava filtreleri, dışkı ve bunlarla bulaşmış eşyalar, bulaşıcı hastalığı olan hastaların odalarından çıkan atıklar, hasta ile temas etmiş yemek atıkları, kullanılmış ameliyat giysileri, diyaliz atıkları, karantina atıkları, organ parçaları, kanı ve bunlarla temas eden tüm nesneleri,

ifade eder.

FAALİYET AKIŞI

MADDE 6-

1. Birim Sorumlularının ve Birim Alt Sorumlularının Belirlenmesi: İTÜ Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı Fakültesi bünyesinde atık yönetimi ile ilgili tüm süreçlerin eksiksiz ve sorunsuz bir şekilde sürdürülebilmesi için her birimde (öğrenci laboratuvarları, araştırma laboratuvarları, diğer laboratuvarlar, işletmeler, vs.) sorumlu kişilerin belirlenmesi gerekmektedir. Her birimde birim sorumlusu birimlerin yöneticisi olmalıdır. Birim sorumluları ve birim alt sorumluları kendi birimlerinde atık yönetiminin etkin bir şekilde yürütülmesinden, üretilen atıkların türlerinin tespit edilmesinden ve miktarının ölçülmesinden ve kayıt altına alınmasından, oluşan atıkların üretildikleri yerde güvenli bir şekilde depolanmasını sağlamakla sorumludur. Birim sorumlusu tarafından, atıkların toplanması, taşınması ve diğer tüm süreçlerle ilgili sorumlu personel belirlenmeli ve süreç takibi yapılmalıdır.

2. Üretilen Atık Çeşitlerinin Belirlenmesi ve Atık Oluşumunun Önlenmesi:

Her birime ait birim sorumluları ve birim alt sorumluları atık yönetimi ile ilgili tüm süreçler hakkında eğitime tabi tutulur. Her birim kendi bünyelerinde oluşan atıkların çeşitlerini belirledikten sonra, atık yönetimi ile ilgili uyulması gereken süreci takip etmeli ve üretilen atıkların miktarlarının azaltılması için birimlerindeki tüm personel ve öğrencilere bilgilendirme yapmalı ve gerekli uyarılarda bulunmalıdır.

Fakülte bünyesinde üretilen atıkların ve israfın önlenmesi ve bu mümkün olmadığı durumlarda atık azaltımının sağlanması için aşağıda belirtilen hususlar benimsenmelidir:

- Gerekemediği müddetçe gereksiz çıktı alınmamalı, alınması durumunda ise mümkün olduğunca çift taraflı olmalı,
- İletişimlerde yazılı baskı yerine elektronik belge sistemi ve e-posta kullanılmalı,
- Ofis malzemeleri israf edilmeden ve dosya vb. malzemeler yeniden kullanılmalı,
- Müsvedde kağıtları not kağıdı olarak kullanılmalı,
- Plastik atık üretimin azaltılması yönünde bilgi notu ve yazışmalarda plastik dosya kullanımı yerine ataş veya zımba kullanılmalı,
- Kullan-at tipi ürünlerden (kağıt bardak gibi) kaçınılmalı yerine uzun ömürlü, sürdürülebilir malzeme tercih edilmeli,
- Plastik atık şişe üretiminin engellenmesi için kampüste çeşme sayısı artırılmalı,
- Naylon poşet kullanılmamalı yerine bez çantalar tercih edilmeli,
- Su kullanımına dikkat edilmeli, musluklar kesinlikle açık bırakılmamalı,
- Kağıt havlu ya da kağıt peçeteler yerine yıkanabilir bezler kullanılarak evsel atıklar azaltılmalı,
- Elektrik kullanımına dikkat edilmeli, gerekmedikçe kullanılmamalı, gün ışığından mümkün olduğunca faydalanılmalı ve lavaboların ışıkları açık bırakılmamalı,
- Kullanılan temizlik ve hijyen malzemelerinin daha az ve gerektiği miktarlarda kullanılması özendirilmeli ve bu mantık ve yaklaşımın mümkün olan tüm alanlarda ve kaynaklara uygulanmalıdır.

3. Atıkların Kaynağında Ayırıştırılması: Sıfır Atık yaklaşımı çerçevesinde, birimlerde üretilen atıkların en az ikili biriktirilmesi gerekmektedir. Malzeme türlerine göre ayrı biriktirme yapılması durumunda kağıt atıklar için mavi, plastik atıklar için sarı, cam atıklar için yeşil, metal atıklar için açık gri renk kullanılmalıdır. Atıkların üretildikleri noktalara yeterli sayıda ve kapasitede uygun biriktirme ekipmanı konmalıdır.

4. Atıkların Toplanması, Taşınması ve Kullanılması Gereken Ekipman:

- a) Tehlikeli ve tehlikesiz atıklar kesinlikle birbiri ile karıştırılmamalıdır.
- b) Her birim kendi atık miktarlarına göre toplanma sıklığını belirlemelidir. Haftalık atık miktarları birim sorumlularına muhakkak iletilmelidir.
- c) Mevcut durum tespiti yapılmalı, tüm atık üreten birimlerde koridor ve kişi sayısına göre yeterli sayıda atık biriktirme ekipmanı bulundurulmalıdır.

d) Evsel atıklar koyu gri ekipmana ve geri dönüştürülebilir atıklar malzeme türlerine göre ayrıştırma yapılacaksa eğer, kağıt mavi, plastik sarı, cam yeşil ve metal açık gri ekipmanda toplanmalıdır. İkili atık biriktirme sistemi kullanılacaksa karışık ambalaj atıkları mavi atık biriktirme ekipmanında toplanmalı veya herhangi bir ekipman üzerine etiketleme yapılarak ayrıştırma yapılmalıdır.

e) Tehlikeli atıklar diğer atıklardan ayrı olarak toplanmalıdır. Tehlikeli atıklar; bileşiminde insan sağlığı ve çevre için tehlikeli ve zararlılık potansiyeli taşıyan maddeler içerdiğinden uygunsuz depolanması, uygunsuz taşınması ve uygunsuz bertaraf edilmesi halinde olası tehditleri arttırmaktadır. Bir atığın tehlikeli olup olmadığına karar verirken, atığın bileşimi, içindeki bileşenlerin kimyasal reaktifleri, fiziksel durumu ve atığın çevredeki etkileri ve kalıcılığı dikkate alınmalı ve tehlikeli atıkları sınıflandırırken tehlike derecesi, kaynağına göre yanıcı, parlayıcı, korozif, reaktif, zehirli olma özelliklerine göre sınıflandırılmalıdır.

f) Tehlikeli atıklar kesinlikle kanalizasyon sistemine boşaltılmamalı, uygun kaplarda biriktirilmeli ve muhafaza edilmelidir.

g) Tehlikeli ve tıbbi atıkların toplanması diğer atıklardan farklıdır. Çevre ve insan sağlığına zarar verici maddeler içerdiğinden özellikle tıbbi atıkların toplanmasında standartlara uygun maske, eldiven, gözlük, turuncu renkli özel giysili personel tarafından toplanıp taşınmalı, tehlikeli atıkların taşınmasında sorumlu olan personel kişisel koruyucu önlemlerini muhakkak almalıdır.

h) Tehlikesiz atıkların taşınmasında kullanılan araçlar tehlikeli atıkların taşınmasında kullanılmamalıdır.

i) Oluşan atıklar ilgili mevzuata uygun şekilde kendi birimlerinde oluşturdukları alanda atıkların biriktirilmesini, depolanmasını sağlamalıdır. Her birimden çıkan atık, tartıldıktan sonra teslim edilmelidir. O yüzden atıkların üzerinde muhakkak etiketleme yapılmalıdır. Birimler kendi bünyelerinde üretilen atık miktarlarına göre toplanma sıklığını belirlemeli ve kendi bünyelerinde ayrılmış atık geçici depolama alanında biriktirmelidir.

5. Eğitim: Atık yönetim süreci birçok bileşenden oluşmaktadır. Her bireyin farklı sorumlulukları olmasına rağmen ortak görevler de vardır. Dolayısıyla atık yönetiminden sorumlu birim sorumluları ve birim alt sorumlularının yanı sıra tüm akademik ve idari personelle beraber öğrencilere de eğitim verilmeli, süreç içerisinde sorumluluklarının neler olduğu bildirilmelidir. Atık toplamada görevli personel de ayrıca eğitime tabi tutulmalıdır.

6. Raporlama ve İzleme: Atıklar ilgili lisanslı/izinli atık bertaraf/geri kazanım firmalarına teslim edilirken mutlak suretle tartılarak teslim edilmelidir. Bu noktada sıfır atık yönetim sistemi kapsamında periyodik olarak toplanarak teslim edilen atıkların miktarları ve türlerine ilişkin bilgilerin tam doğru olarak kayıt altına alınması ve raporlanması çok önemlidir.

7. Toplama Ekipmanlarının Temizliği ve Dezenfeksiyonu: Toplama ekipmanları çöp kovaları ve konteynırlar vb. rutin olarak yıkanıp dezenfekte edilip kurulanır. Tehlikeli ve tıbbi atıkların toplandığı konteynırlar ve geçici atık sahası ilgili yönetmeliklerde belirtildiği şekilde temizlenir ve dezenfekte edilir. Atık toplama ekipmanlarının ve sahalarının temizliği takip formu oluşturularak kayıt edilmelidir.

8. Geçici Depolama Alanlarında Uyulması Gereken Kurallar:

a) Farklı türdeki atıklar birbiri ile karıştırmadan depolanır.

b) Her atık türünün depolanacağı bölme üzerinde; atık türünü belirten bir levha bulunmalıdır.

c) Depo alanına depo görevlilerinden başka kimse girmemeli, depo kapısı sürekli kilitli tutulmalıdır.

d) İçerisinde atık biriktirilen kapların, sızdırmadığından, delik olmadığından, kapaklarının tam kapalı olduğundan emin olunmalıdır.

e) Geçici atık deposu, atık taşıma araçlarının kolaylıkla ulaşabileceği ve yanaşabileceği yerlerde ve şekilde inşa edilmelidir.

f) Deponun tabanı ve duvarları sağlam, geçirimsiz, mikroorganizma ve kir tutmayan, temizlenmesi ve dezenfeksiyonu kolay bir malzeme ile kaplanmalıdır.

g) Sızmalara karşı emici malzemenin (kum, talaş vs.) her zaman hazır olmalıdır.

h) Depolarda yeterli bir aydınlatma ve pasif havalandırma sistemi bulunmalı ve sıcak bölgelerde depo özel olarak soğutulmalıdır.

i) Depo kapıları dışarıya doğru açılmalı veya sürgülü olmalıdır.

- j) Geçici depolama alanında depolanan tehlikeli atıklar maksimum 6 (altı) ayda bir geri dönüşüme / bertarafta gönderilmelidir.
- k) Tehlikeli atıkların depolandığı bölümün girişinde; “Dikkat! Tehlikeli Atık”, tıbbi atıkların depolandığı bölümde “Dikkat! Tıbbi Atık” ibaresi ve amblemi bulunmalıdır.
- l) Geçici depo alanında çalışan personel çalışma süresince turuncu renkli özel elbise, gözlük, maske, eldiven ve çizme giyer. Bu kıyafeti çalışma alanı dışında kullanmamalıdır.

9. Atıkların Lisanslı Atık Taşıyıcılara Teslim Edilmesi:

- a) Evsel atıklar ilçe belediyesi işbirliği ile uzaklaştırılır. İSTAÇ (İstanbul Çevre Yönetimi Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi) atık toplama alanlarından atıkları programları dahilinde almaktadır. İSTAÇ <http://www.istac.istanbul.tr/iletisim/adres-ve-telefonlar> resmi web sitesinden Anadolu ve Avrupa yakası iletişim bilgileri ve atık alımı ile ilgili bilgi edinilebilmektedir.
- b) Ambalaj atıklar ilgili firma işbirliği ile (kâğıt ürünler ilgili firma tarafından, cam ürünler de şişe cam kurumu tarafından) uzaklaştırılır.
- c) Tıbbi atıklar büyük şehir belediyesi işbirliği ile uzaklaştırılır, büyük şehir belediyesinin tıbbi atık aracı atıkları, tutanak ile geçici depo alanında belediye yetkililerine teslim edilir.
- d) Radyoaktif atıklar Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu işbirliği ile uzaklaştırılır.
- e) Tehlikeli atıklar “Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği” ne uygun şekilde uzaklaştırılır. Depoda toplanan tehlikeli atıklar Yetkili firma tarafından bertarafı yapılır.

10. Atıkların Toplanması ve Taşınması Sırasında Oluşan Kaza Durumunda Yapılacaklar

Tehlikeli ve tıbbi atıkların taşınması sırasında poşetlerden delinen yırtılan olursa temizlik için görevlendirilen personel ilgili yönetmeliklerde belirtilen özel nitelikli eldiven, koruyucu gözlük, maske; çizme ve özel koruyucu turuncu renkli elbise giyerek dökülen tehlikeli veya tıbbi atıkları derhal güvenli bir şekilde toplamalı, yer ve aracı dezenfekte etmelidir. Taşıma ve temizleme işleminde kullanılan özel giysi ve ekipmanlar ayrı bir yerde muhafaza edilir.

6. İlgili Dökümanlar

7. İLGİLİ DÖKÜMANLAR

1. 2872 Sayılı Çevre Kanunu, ilgili Yönetmelikler
 - 1.1. Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.2. Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.3. Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.4. Ambalaj Atıkların Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.5. Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.6. Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.7. Bitkisel Atık Yağların kontrolü Yönetmeliği
 - 1.8. Hafriyat ve İnşaat Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.9. PCB ve PCT’li Atıkların kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.10. Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.11. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği,
 - 1.12. Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik,

1.13. Atıkların Taşınımına İlişkin Yönetmelik,

2. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
3. 5393 sayılı Belediye Kanunu
4. <http://www.istac.istanbul>
5. 04.02.2016 tarihli 627 sayılı İTÜ Atık Yönetimi Yönergesi,
6. İTÜ Atık Yönetimi Yönergesi Uygulama Esasları.